

– після виконання умов локалізації (період ліквідації пожежі) $V_{л} = 0$.

Час вільного розвитку пожежі ($\tau_{віль.}$) залежить від ряду проміжків часу, витраченого на виявлення і сповіщення про пожежу, та часу здійснення дій пожежно-рятувальними підрозділами до введення засобів гасіння. Отже, $\tau_{віль.}$ складається з часу від початку виникнення горіння до повідомлення про пожежу ($\tau_{д.п.} = \tau_{вияв} + \tau_{спов.}$), часу збору та виїзду особового складу за сигналом «Тривога» ($\tau_{зб.в.}$), часу прямування підрозділів на пожежу ($\tau_{прям.}$) і часу оперативного розгортання ($\tau_{ор.}$)

$$\tau_{віль.} = \tau_{д.п.} + \tau_{зб.в.} + \tau_{прям.} + \tau_{ор.} \quad (3)$$

Слід мати на увазі, що будь-який із способів розрахунку параметрів пожежі враховує різноманітності специфічних особливостей, які зустрічаються у реальній обстановці на пожежах або є характерними для конкретного об'єкта, будівлі або споруди.

Список використаної літератури

1. Основи тактики гасіння пожеж: навч. посіб. / В.В. Сировий, Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г. Дерев'янка. – Х.: НУЦЗУ, 2015. – 216 с.
2. Пожежна тактика: підручник / Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировий В.В. - Х.: Основа, 1998. - 592с.

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Савчук Тетяна Іванівна

*Харківський національний університет внутрішніх справ, старший викладач кафедри
криміналістики та судової експертології, кандидат юридичних наук*

Ключове місце в дослідженні механізмі вчинення корупційних злочинів займає спосіб їх вчинення. Так, Г.Г. Зуйков вважає, що під способом вчинення злочину в криміналістичному аспекті слід розуміти систему взаємообумовлених детермінованих дій, спрямованих на підготовку, вчинення та приховання злочину, пов'язаних з використанням певних знарядь і засобів, а також часу, місця та інших обставин об'єктивної дійсності, які сприяють вчиненню злочину.

На основі вивчення способів вирішується ряд завдань криміналістичного характеру, спрямованих на: 1) розшук осіб, які вчинили злочини, оскільки ознаки способу вчинення злочину дозволяють висунути версії про належність злочинця до певної групи осіб; 2) забезпечення повноти, всебічності та швидкості розслідування, оскільки виявлення ознак певного способу полегшує виявлення слідів; 3) попередження вчинення злочинів певним відомим способом [1, с. 11-12]. І.Ш. Жорданія розглядає спосіб вчинення злочину як систему (комплекс, сукупність) взаємопов'язаних актів поведінки, що містить у собі якісну характеристику злочинного діяння, в якому відображуються певні якості особистості злочинця, форма вини, мотив і мета злочину, а також він детермінований певними об'єктивними і суб'єктивними факторами [2, с. 9]. Правильно вважає С.М. Зав'ялов вказуючи, що криміналістика розглядає спосіб вчинення злочину як складне явище дійсності на основі пізнання закономірностей його формування, причин і форм його повторюваності для розробки прийомів і методів виявлення, збирання та дослідження доказів у кримінальній справі [3, с. 51].

У літературі зустрічається ряд класифікацій способів вчинення злочинів. Заслугує на увагу класифікація, запропонована М.С. Уткінін: 1) повноструктурні або найкваліфікованіші (готування, вчинення і приховання злочину); 2) менш кваліфіковані або усічені першого типу (вчинення і приховання злочину); 3) менш кваліфіковані або усічені другого типу (готування і

вчинення злочину); 4) некваліфіковані або спрощені, що складаються лише з дій із вчинення злочинів [4, с. 6].

Існує два погляди на розуміння змісту способу вчинення злочину. Наприклад, такі автори, як О.Н. Колесниченко, В.А. Овечкін, В.Ф. Єрмолович, пропонували розглядати окремо спосіб вчинення злочину та спосіб його приховання [5, с. 12–13; 6, с. 12-15; 7, с. 68]. А такі автори як, наприклад, Г.Г. Зуйков, І.Ш. Жорданія, вважають, що до способу вчинення злочину входять дії з підготовки, вчинення та приховання злочину [1, с. 15; 2, с. 27]. У той же час І.Ш. Жорданія говорить, що дії направлені на підготовку злочину та його приховання, якщо вони не містять самостійного складу злочину і самостійного злочинного діяння, будучи підпорядковані загальній меті злочинної діяльності суб'єкта злочину чи групи співучасників, повинні включатися до змісту способу вчинення злочину [2, с. 27]. Дана позиція нам уявляється принципово важливою у вивченні способу вчинення злочину.

Що ж стосується способів вчинення корупційних злочинів, то їх зміст виходить за межі сформульованого положення. Це пояснюється тим, що поряд із вчиненням основного злочину вчиняється ряд підпорядкованих злочинів, які забезпечують підготовку та приховання основного. Тобто виступають способами підготовки та приховання корупційних злочинів.

Основною особливістю корупційних злочинів є те, що їх вчинення зазвичай пов'язане з використанням суб'єктом свого службового становища, що надає особі злочинця великі можливості для вибору того чи іншого способу вчинення злочину, використання різного роду операцій, спрямованих на створення умов для здійснення злочинного задуму та приховання злочинних дій під виглядом законних службових розпоряджень. Тому здійснення злочинного задуму супроводжується сукупністю інших дій, які самі по собі можуть мати ознаки складів злочинів. Але це не просто ряд дій злочинця, а комплекс взаємопов'язаних, спрямованих на досягнення єдиної мети вчинків, які в сукупності складають злочинну технологію.

У зв'язку з цим уявляється правильною концепція про існування «злочинних технологій збагачення», які визначаються як комплекс взаємопов'язаних злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами з метою отримання матеріальної вигоди і з використанням легальних форм господарської діяльності [8, с. 33]. Одним із головних факторів існування комплексу злочинів як системи є наявність між злочинами такого зв'язку, що поєднує їх у єдиний ланцюг злочинної поведінки, який характеризується наявністю основних і підпорядкованих злочинів, об'єднаних єдиною злочинною метою.

Таким чином, при дослідженні способів вчинення корупційних злочинів необхідно аналізувати весь характер злочинної діяльності з метою виявлення ознак злочинної технології об'єднаної єдиним задумом. Такий аналіз допоможе слідчому скласти уявлення, що про весь масштаб корупційної злочинної діяльності та визначитися із колом залучених до злочину осіб.

Список використаної літератури

1. Зуйков Г. Г. Установление способа совершения преступления при помощи криминалистических экспертиз и исследований / Г. Г. Зуйков. – М. : Высш. шк. МВД СССР, 1970. – 44 с.;
2. Жордания И. Ш. Структура и правовое значение способа совершения преступления / И. Ш. Жордания. – Тбилиси: Сабчата Сакартвело, 1977. – 232 с.;
3. Зав'ялов С. М. Спосіб вчинення злочину: сучасні проблеми вивчення та використання у боротьбі зі злочинністю: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Зав'ялов Сергій Михайлович. – К., 2005. – 231 с.;
4. Уткин М. С. Особенности расследования и предупреждения хищений в потребительской кооперации / М. С. Уткин. – Свердловск : Изд-во Свердлов. юрид. ин-та, 1975. – 57 с.;
5. Колесниченко А. Н. Общие положения методики расследования отдельных видов преступлений : [текст лекций] / А. Н. Колесниченко. – Х.: Юрид. ин-т, 1976. – 62 с.;

6. Овечкин В. А. Расследование преступлений, скрытых инсценировками : [учеб. пособие] / В. А. Овечкин. – Х. : Изд-во Харьк. юрид. ин-та, 1979. – 64 с.;
7. Ермолович В. Ф. Способы и механизм преступления / В. Ф. Ермолович. – Минск, 2000. – 107 с.; 8. Протидія економічній злочинності / П. І. Орлов, А. Ф. Волобуєв, І. М. Осика [та ін.]. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – 568 с.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

*Садченко О. О., Національна академія внутрішніх справ,
Шевченко О. В., ДСБЕЗ Оболонського РУ ГУ МВС України в м. Києві*

Становлення ринкової економіки, розвиток підприємництва, збільшення кількості суб'єктів, що здійснюють різні види господарської діяльності, супроводжується криміналізацією різних сфер економіки та зростанням злочинності. Більшість кримінальних правопорушень учиняються, зазвичай, завуальованими способами, з використанням прийомів приховування злочинів. Все частіше предметом злочинної діяльності стають продовольчі і промислові товари, сировина, матеріали та напівфабрикати, товаротранспортні документи тощо.

Успіх розслідування злочинів у сфері економіки, крадіжок товарно-матеріальних цінностей, багато в чому залежить від того, наскільки повно використовуються можливості спеціальних товарознавчих знань. Такі знання дозволяють правильно кваліфікувати, успішно розслідувати та об'єктивно розглядати в судовому засіданні вчинені злочини.

Серед чисельних видів судової експертизи, однією із найбільш розповсюджених вважається судово-товарознавча, питома вага якої в експертних підрозділах МВС України сягає 12,6 % від загальної кількості судових експертиз.

Фахівці Експертної служби МВС України у 2015 році виконали 28,5 тис. судово-товарознавчих експертиз і дослідили 79,1 тис. об'єктів, а в 2016 році – виконали 31,5 тис. судово-товарознавчих експертиз (197,5 тис. об'єктів). Отже, спостерігається стала тенденція до збільшення кількості виконаних судово-товарознавчих експертиз.

Аналіз практики використання спеціальних товарознавчих знань свідчить, що для проведення досліджень на сучасному рівні необхідне розроблення теоретичних, процесуальних та криміналістичних проблем, з урахуванням специфіки та норм чинного кримінального процесуального законодавства

Зокрема, на необхідність вдосконалення методичних рекомендацій щодо використання спеціальних товарознавчих знань, наголосили 53,3 % опитаних слідчих Національної поліції України.

У різні періоди проблеми використання спеціальних товарознавчих знань викликали інтерес вітчизняних та зарубіжних учених-криміналістів, зокрема М. С. Алексєєва, Н. І. Альхамова, В. В. Архіпова, В. Д. Арсенєва, К. А. Букалова, Л. І. Георгієва, Г. В. Дашкова, О. О. Закатова, Є. Г. Коваленка, С. С. Толмачової, О. І. Лозового, Я. С. Сапошинського, Л. О. Сергєєва та ін.

Призначення та проведення судово-товарознавчої експертизи має свої *особливості*.

Перша особливість полягає в тому, що під час визначення часу призначення такої експертизи слідчому необхідно враховувати характер та обсяги об'єктів дослідження. Вивчена нами слідча практика показує, що під час вибору моменту призначення експертизи, важливим є збирання певного матеріалу, пізнання його інформативного значення, побудова моделі нової доказової інформації, яку можна отримати в процесі дослідження цього матеріалу. Що дозволяє слідчому поставити перед експертами найбільш раціональні і конкретні питання. Крім цього, своєчасне призначення судово-товарознавчої експертизи і визначення на основі матеріалів провадження конкретних завдань, дає можливість слідчому конкретніше планувати терміни проведення слідчих (розшукових) дій та розробляти організацію й тактику їх проведення.